

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 993/2016
11.05.2017. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Љубице Милутиновић, председника већа, Биљане Драгојевић и Јасминке Станојевић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., чији је пуномоћник Никола Тадић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије, Министарство правде, коју заступа Државно правобранилаштво, одлучујући о ревизији тужиоца, изјављеној против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1289/16 од 06.04.2016. године, у седници одржаној 11.05.2017. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована ревизија тужиоца изјављена против пресуде Апелационог суда у Новом Саду Гж 1289/16 од 06.04.2016. године.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Сомбору П 38/15 од 01.02.2016. године, ставом првим изреке, одбијен је тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужена да тужиоцу на име рехабилитационог обештећења – материјалне и нематеријалне штете исплати укупан износ од 32.131.385,31 динара и то по основу обављеног а неплаћеног рада у радно време износ од 1.650.000,00 динара, обављеног а неплаћеног прековременог рада износ од 2.353.800,00 динара, изгубљене зараде – плате за време незапослености по престанку лишења слободe износ од 1.404.666,66 динара, разлике у висини плате пре и после штетног догађаја износ од 1.419.818,66 динара, губутка пензије износ од 661.333,33 динара, разлике у пензијама износ од 4.731.666,66 динара, новчане накнаде за психички бол због противправног лишења слободe износ од 10.000.000,00 динара и новчане накнаде за претрпљени страх износ од 10.000.000,00 динара, све са законском затезном каматом од пресуђења до исплате. Ставом другим изреке, тужилац је ослобођен обавезе плаћања судских такси.

Пресудом Апелационог суда у Новом Саду Гж 1289/16 од 06.04.2016. године, жалба тужиоца је одбијена и првостепена пресуда у побијаном делу потврђена.

Против правноснажне другостепене пресуде, тужилац је благовремено изјавио ревизију због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду применом члана 408. ЗПП („Службени гласник РС“ број 72/11, 55/14) и нашао да ревизија тужиоца није основана.

У поступку доношења побијане пресуде нема битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју овај суд као ревизијски пази по службеној дужности. На друге битне повреде одредаба парничног поступка се у ревизији не указује.

Према утврђеном чињеничном стању, сада пок. ББ, рођен ... године, имао је завршену основну школу и обућарски занат. Женио се два пута. Из првог брака има сина ВВ, а из другог брака сина АА, овде тужиоца и кћерку ГГ. ББ је био учесник НОБ-а од 02.07.1943. године. Рањен је на положају ... код ... и од тих рана му је ампутирана нога. Одликован је орденом за храброст. Решењем Министарства народног здравља Цетиње број ... од 23.11.1945. године, постављен је за секретара ... у ... где је радио све до хапшења. Ухапшен је 14.05.1949. године од стране опуномоћства УДБ-е уз оптужбу да се изјаснио за резолуцију ИБ-а и одведен у истражни затвор УДБ-е. У мометну противправног хапшења и затварања, био је ратни војни инвалид са инвалидношћу утврђеном од 90%. Након хапшења престао му је стални радни однос у Кажњен је казном лишења слободе и упућен на друштвено користан рад без судског или административног поступка. Казну затвора је издржавао у истражном затвору и у логору на Голом Отоку. Доласком на Голи Оток, као тешки инвалид без једне ноге, прошао је тешка премлаћивања и пребијања, исцрпљиван и мучен свакодневним прековременим радом. Из затвора је пуштен 29.11.1949. године. Укупно је био лишен слободе 6 месеци и 15 дана, односно 195 дана. По престанку лишења слободе први посао добио је 01.08.1951. године као радник, а 16.12.1953. године отишао је у инвалидску пензију. Преминуо је 03.02.1959. године. Тужилац је рођен ... године. Као породица су имали великих проблема због очевог боравка у логору. Мајка их је подизала сама, у основној школи је био обележен као дете голооточанина, због чега су му бацали документа када је желео да упише средњу школу.

Тужилац у овој парници потражује рехабилитационо обештећење на име накнаде материјалне штете коју је претрпео његов отац (у виду изгубљене зараде у периоду лишења слободе по основу обављеног, а неплаћеног рада у радно време, обављеног а неплаћеног прековременог рада, изгубљене зараде – плате за време незапослености по престанку лишења слободе, разлике у висини плате пре и после штетног догађаја, због губитка пензије, разлике у пензијама) као и накнаде нематеријалне штете коју је лично трпео у виду страха и психичког бола због противправног лишења слободе.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили тужбени захтев.

Неосновано се тужиочевом ревизијом побијају нижестепене пресуде због погрешне примене материјалног права. За своју одлуку судови су дали јасне и прихватљиве разлоге.

Законом о рехабилитацији („Сл. гласник РС“, број 92/2011), уређена је рехабилитација и правне последице рехабилитације лица која су из политичких, верских, националних или идеолошких разлога лишена живота, слободe или других права до дана ступања на снагу овог закона (члан 1. став 1). Захтев за рехабилитацију може поднети лице из члана 1. став 1. овог закона; после његове смрти његов супружник, ванбрачни партнер, деца (брачна, ванбрачна, усвојена и пасторчад), потомци, преци, усвојиоци, браћа и сестре, остали законски наследници, тестаментални наследници и правно лице чије је то лице било члан односно оснивач; као и деца лица из члана 1. став 1. овог закона, која су за време трајања повреде права и слободe родитеља, рођена у установама за извршење санкција, односно која су у тим установама са њима провела део времена или су за то време расла без родитељског старања једног, другог или оба родитеља (члан 7. тач.1) 2) и 5).

Одредбом члана 20. наведеног закона, предвиђена су права рехабилитованих лица. Према одредби става 1. наведеног члана, рехабилитовано лице има право на пензијски стаж, месечну накнаду (посебан додатак), здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, право на враћање конфисковане имовине или имовине одузете по основу прописа из члана 2. став 1. овог закона, односно обештећење за ту имовину, као и право на рехабилитационо обештећење. Одредбом члана 21. истог закона предвиђена су права других лица. Према одредби става 1. тог члана, лице из члана 7. тачка 5) овог закона има право на здравствену заштиту и друга права из здравственог осигурања, као и право на рехабилитационо обештећење у складу са одредбом члана 26. став 3. овог закона. Посебно је одредбом става 2. истог законског члана предвиђено да право на рехабилитационо обештећење имају и брачни друг, деца и родитељи, односно браћа и сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица, у складу са одредбом члана 26. став 4. овог закона.

Право на рехабилитационо обештећење регулисано је одредбама члана 26. Закона о рехабилитацији. Одредбом из става 1. овог члана прописано је да рехабилитовано лице има право на обештећење за материјалну штету насталу због повреде права и слобода, у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Одредбом става 3. истог члана је посебно прописано да рехабилитовано лице и лице из члана 7. тачка 5) овог закона има право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободe, у складу са законом којим се уређују облигациони односи. Према одредби члана 26. став 4. истог закона, лица из члана 21. став 2. (брачни друг, деца и родитељи, односно браћа, сестре и ванбрачни партнер рехабилитованог лица) имају право на накнаду нематеријалне штете за душевне болове због смрти рехабилитованог лица, под условом да је између њих и умрлог рехабилитованог лица постојала трајнија заједница живота, у складу са законом којим се уређују облигациони односи.

Цитиране одредбе упућују на закључак да лица из члана 7. тачка 5) овог закона, као наследници рехабилитованог лица које је умрло пре ступања на снагу овог закона, немају право на обештећење за материјалну штету коју је

рехабилитовано лице претрпело за време неоснованог и незаконитог лишења слободе односно због повреде права и слобода.

Правилна је оцена нижестепених судова да тужилац као син и наследник рехабилитованог лица које је умрло пре ступања на снагу овог закона нема право на рехабилитовано обештећење за тражене видове материјалне штете. То право, према изричитој одредби члана 26. став 1. Закона о рехабилитацији, као специјалног прописа, припада само рехабилитованом лицу.

Тужилац који је рођен после пуштања на слободу оца (касније рехабилитованог лица) не спада у круг лица из члана 7. тачка 5) овог закона, па му у смислу члана 21. у вези члана 26. став 3. и 4. наведеног закона не припада ни право на накнаду нематеријалне штете. Потраживање накнаде нематеријалне штете за душевне болове због лишења слободе, у смислу члана 26. став 3. истог закона, припада рехабилитованом лицу и његовом детету, рођеном у установи за извршење санкција или које је са њим у тој установи провело део времена или је за то време расло без родитељског старања (члан 7. тачка 5). Потраживање по основу материјалне и нематеријалне штете оца као рехабилитованог лица могло би прећи на тужиоца само да је признато правноснажном судском одлуком или писменим споразумом (члан 204. став 1. Закона о облигационим односима), што није случај у конкретној ствари. Душевни болови тужиоца због повреде његових личних права и права личности услед раније осуђиваности оца као рехабилитованог лица, ма колико било стварни и дубоки, не представљају правно признату штету по одредбама Закона о рехабилитацији као специјалног прописа, али ни по одредби члана 200. Закона о облигационим односима, као општег прописа, чијом сходном применом се рехабилитационо обештећење остварује.

Одлуком нижестепених судова о тужиоцевом захтеву за обештећење није повређена одредба члана 35. Устава Републике Србије о праву на накнаду материјалне или нематеријалне штете због незаконитог или неправилног рада државних органа, како се то наводима тужиоцеве ревизије указује. Право на рехабилитацију и на накнаду штете оштећеног лица гарантовано наведеном уставном одредбом утврђује се законом и остварује под условима одређеним законом, што је Уставом прописано. Услови и начин под којима се према одредбама Закона о рехабилитацији и Закона о облигационим односима остварује право на рехабилитационо обештећење не повређују наведену уставну гаранцију нити општеприхваћена правила међународног права, потврђена међународним уговорима, која се непосредно примењују као део нашег унутрашњег права. С обзиром да је тужилац рођен после пуштања његовог оца на слободу и са њим је, иако веома кратко, живео у заједници до његове смрти, не може се он лично сматрати „жртвом“ аката тортуре предузетих према његовом оцу у периоду лишења слободе, нити у погледу признавања основа на накнаду штете може бити третиран као „жртва“ и оштећени због смрти оца као рехабилитованог лица, после његовог пуштања на слободу.

Како се ревизијским наводима не доводи у сумњу правилност побијане пресуде, Врховни касациони суд је одбио као неосновану тужиоцеву ревизију као у изреци пресуде применом члана 414. став 1. ЗПП.

**Председник већа – судија
Љубица Милутиновић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић